

Maturita

Český jazyk a literatura

Předpony a koncovky

„A po krátké době, když utich povyk...“ Podařilo se vám ve včerejším souhrnném testu odhalit, že autorem těchto veršů je Karel Havlíček Borovský? Pokud jste si nebyli v nějaké otázce jistí, zaměřte se na následujících pět dílů. V kostce shrneme vše, co by vás mohlo v didaktickém testu potkat. Začínáme kapitolou o slovní zásobě a pravopisu. Ještě než se pustíte do dnešního minitestu, zopakujte si, jak se tvoří slova odvozováním nebo co jsou synonyma.

ZAMĚŘTE SE NA...

GRAMATIKU

► Plná třetina úloh didaktického testu je věnována ověření, zda jste zběhlí v jazykové správnosti: ovládáte vše, co je nutné pro tvorbu nebo správné chápání jazykového projevu zaručujícího srozumitelnost a sdělnost? To vše má na starosti spisovný jazyk.

► Pokud jde o mluvnicí, budou vás čekat úlohy slovtvorné – umíte správně popsat slovtvorné procesy? Rozumíte funkci přípony a koncovky? Dokážete určit základové slovo? Poznáte v textu nespisovný výraz a zvládnete jej nahradit spisovným?

► Slovtvorba souvisí s teorií slovních druhů: víte, jaká slova mohou nést i mluvnické významy, a znáte koncovky pro jejich spisovné vyjádření? Umíte slova spisovně ohýbat, tedy skloňovat a časovat? A poznáte chybně vytvořený tvar ztracený v souvislém textu? Rozumíte rolím zájmen, spojek nebo částic ve větách?

► Právě větným celkům patří testové otázky zkoumající dovednosti osvojené studiem další mluvnické disciplíny, skladby. K té a pravopisu si řekneme více v dalším díle našeho seriálu.

OSNOVA SERIÁLU

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

- díl: 15. 4. Test nanečisto
  - díl: 16. 4. Gramatika, lexikologie a pravopis I.
  - díl: 17. 4. Gramatika, lexikologie a pravopis II.
  - díl: 18. 4. Jak porozumět textu
  - díl: 20. 4. Stylistika a literární teorie
  - díl: 23. 4. Literární historie
- ##### MATEMATIKA
- díl: 24. 4. Test nanečisto
  - díl: 25. 4. Číselné obory, algebraické výrazy
  - díl: 26. 4. Funkce, posloupnosti a finanční matematika
  - díl: 27. 4. Rovnice a nerovnice
  - díl: 29. 4. Planimetrie a stereometrie
  - díl: 30. 4. Analytická geometrie, pravděpodobnost a statistika

SERIÁL PŘIPRAVILI

PhDr. Stanislav Zajíček
z Gymnázia Matyáše Lercha v Brně
a Bohdana Jarošová, redaktorka
MF DNES

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1-6.

1) Co znamená pro konečný výsledek tenisového zápasu mezi Dokičovou a Bammerovou indispozice půvabné Australanky, jsem pochopil ve vteřině. Nejde mi ovšem do hlavy, proč... proč to udělala. Podívejte, takhle to přece ve světě sázení nechodí!
To, že král brněnských sázkařů, který nejspíš zná holku z *Fortuny* líp než vlastní děti, *občas něco přátelsky utrousí*, není takový div.
2) Nezdá se, že by ji balil; úplně se spokojí se starosvětskou nákloností. Doručení takové informace až k mým uším je ovšem už ryzí zpronevěra. Proč by se jí měla dopouštět, kdyby... A tady se ve svých úvahách zarazím. Od prvního dne se ke mně chová mile. Neměl jsem ale důvod věřit, že to nějak přesahuje profesionální zdvořilost. Přece mě viděla v plné kráse!
Jenže tohle situaci měnilo, a můj až dosud jasný úsudek roztál jak máslo na pánvičce.

(Martin Reiner,
Jeden z miliónu, upraveno)

1. Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), či nikoli (N):

1.1 První věta výchozího textu je vedlejší věta předmětná.	A	N
1.2 Podtržené slovo <i>indispozice</i> je použito ve významu <i>náhlá platební neschopnost</i> .	☐	☐
1.3 (...) <i>občas něco přátelsky utrousí</i> (...) je hlavní věta v posledním souvětí první části textu.	☐	☐
1.4 Výraz z <i>Fortuny</i> je přívlastkem neshodným.	☐	☐

2.1 Vypište z druhé části výchozího textu přídavné jméno, které je v daném kontextu synonymem slova skutečný.

2.2 Vypište z poslední věty výchozího textu přísudek.

3. Které slovo z výchozího textu nevzniklo odvozováním?

- A) Australanky
B) přátelsky
C) sázení
D) starosvětskou

4. Najděte ve druhé části výchozího textu všechna zájmena osobní a zapište je v základním tvaru (budou-li v textu vícekrát, zapište je pouze jednou).

5. Čárka před spojkou a v posledním souvětí

- A) vyjadřuje nejspíše důsledkový poměr mezi větami
B) je pravopisnou chybou
C) vyjadřuje nejspíše odporovací poměr mezi větami
D) vyjadřuje, že výraz a je tu částicí

6. Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje pravopisná chyba?

- A) je ovšem už ryzí zpronevěra
B) spokojí se starosvětskou nákloností
C) Přece mě viděla
D) tohle situaci měnilo

7. Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je napsáno pravopisně správně (A), či nikoli (N):

7.1 Protože tamější uzemnění řádně nezkontroloval, cítil se hluboce vinen.	A	N
7.2 Protože tamější uzemnění řádně nezkontroloval, cítil se hluboce vinen.	☐	☐
7.3 Protože tamnější uzemnění řádně nezkontroloval, cítil se hluboce vinen.	☐	☐
7.4 Protože tamější uzemnění řádně nezkontroloval, cítil se hluboce vinen.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 8.-11.

1) Představitelé firem MasVos a Elekrika Stuchlík (jednání přihlížel jezevčík Plukovník) se dohodli, že po vypořádání nákladů si rozdělí čisté výnosy, jež vzniknou jejich společnou činností, ke konci každého pololetí. Také podepsali dohodu o zřízení restaurace „U Starého tunelu“ v nově zakoupeném obytném komplexu na třídě Pod Starým hamrem.
2) Ten vznikl na místě, o němž Petr Stuchlík prohlásil: „Stával tady zimní stadion, kde jsme jako děti bruslili každou zimu od rána do večera, dni byly tehdy nekonečné. To už je pryč. Nedávno jsme s firmou likvidovali dřevěné lavice, kde vždycky sedávaly maminky, často i s taťkami.“ Jeho společník Aleš Mádl dodal: „Žádné bysme už nespočítali, kolik holek tady dostalo první pusy a kerej kluk se poprvé rozhoupal tu svou konópkou chytit za packu.“ (SZ)

8. Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je pravdivé (A), či nikoli (NE):

(uvedené výrazy je nutné posuzovat v kontextu výchozího textu; výrazy pro úlohy 8.1-8.3 se nalézají v první části textu a jsou podtrženy)

8.1 Výraz nákladů je synonymem slova výdaj.

A N

8.2 Výraz jež je zájmeno vztahné rodu ženského.

8.3 Odstranění čárky za slovem činností, ke konci neovlivní věcný význam sdělované skutečnosti.

8.4 Všechna vlastní jména ve výchozím textu jsou zapsána pravopisně správně.

9. Které z následujících tvrzení o druhé části výchozího textu není v souladu s pravidly českého pravopisu? (posuzované výrazy jsou v textu podtrženy)

- A) Slovo *stadion* je zapsáno pravopisně správně.
B) V přísudku *bruslili* není dodrženo pravidlo o shodě podmětu s přísudkem.
C) Výraz *od rána do večera* není příslovecná spřežka.
D) V přísudku *sedávaly* je dodrženo pravidlo o shodě podmětu s přísudkem.

10.1 Najděte v druhé části výchozího textu přísudek tvořený nespisovným slovesným tvarem v podmiňovacím způsobu a zapište ho v souladu se spisovnou češtinou.

10.2 Najděte v druhé části výchozího textu větné členy tvořené nespisovnými tvary zájmen a zapište tato zájmena v týchž tvarech, ale v souladu se spisovnou češtinou.

11. Který z následujících termínů nejlépe vystihuje lexikální povahu výrazu hamr z první části výchozího textu?

- A) dialektismus
B) knižní výraz
C) slangový výraz
D) historismus

Záznamový arch pro vaše odpovědi

V uzavřených úlohách zaznamenejte své odpovědi pomocí křížků. V otevřených úlohách odpovídejte přesně podle zadání otázky.

1	A	N
1.1	☐	☐
1.2	☐	☐
1.3	☐	☐
1.4	☐	☐

2

3	A	B	C	D
	☐	☐	☐	☐

4

5	A	B	C	D
	☐	☐	☐	☐
6	☐	☐	☐	☐

7	A	N
7.1	☐	☐
7.2	☐	☐
7.3	☐	☐
7.4	☐	☐

8	A	N
8.1	☐	☐
8.2	☐	☐
8.3	☐	☐
8.4	☐	☐

9	A	B	C	D
	☐	☐	☐	☐

10

11	A	B	C	D
	☐	☐	☐	☐

KLÍČ

1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

CO BYSTE MĚLI VĚDĚT

ROZLOŽENÍ OTÁZEK

V didaktickém testu se sice setkáte se všemi okruhy, na které jste při výuce narazili, jejich rozložení ale není stejné. Nejvíce otázek (25–35 procent) se bude týkat slov, vět a souvětí. Budete například hledat ve větách dané slovní druhy, upravovat souvětí tak, aby bylo jazykově správně, nebo určovat u slov mluvnické kategorie, jako je číslo, rod nebo pád. Dalších až 30 procent zadání bude testovat, zda rozumíte textům. Zbytek – 10 až 20 procent – připadá na otázky, které se týkají literární teorie, charakteru textu a literární historie, kde budete například literární díla přiřazovat jejich autorům či určovat umělecký směr textů. Jednotlivé okruhy nejsou v testu nijak uspořádané, takže otázky ze všech okruhů se budou náhodně střídát.

